

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

-
1. ชุดโครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการผลิตพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ด้านเกษตรและอุตสาหกรรม
2. โครงการวิจัย : วิจัยและพัฒนาระบบการผลิตพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ด้านเกษตรและอุตสาหกรรม
- กิจกรรม : การวิจัยและพัฒนาการผลิตกระจูด
- กิจกรรมย่อย (ถ้ามี) :
3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) : ศึกษาสำรวจแหล่งกระจูด การกระจายพันธุ์/ชนิดของกระจูด และคุณสมบัติของกระจูดในประเทศไทย
- ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) : A Survey of Distribution diversity and utilization in Sedge (*Lepironia articulata*) species of Thailand
4. คณะผู้ดำเนินงาน
- หัวหน้าการทดลอง : นางจินตนาพร โคตรสมบัติ
สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7
- ผู้ร่วมงาน : 1. นายไพบุรณ์ เปรียบยิ่ง
สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7
2. นางสาวสุธีรา ถาวรรัตน์
สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7
3. นางสาวสุชาดา โภชาตม
สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7
5. บทคัดย่อ :

การศึกษาสำรวจแหล่งกระจูด การกระจายพันธุ์/ชนิดของกระจูด และคุณสมบัติของกระจูดในประเทศไทย เพื่อศึกษาพันธุ์ที่เหมาะสมในการผลิตกระจูดในสภาพแปลงปลูกสำหรับเป็นพืชทางเลือกให้แก่เกษตรกรในพื้นที่และนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยดำเนินการศึกษาสำรวจแหล่งกระจูดในประเทศไทยซึ่งพบได้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งจากการดำเนินงานศึกษาและสำรวจกระจูดในพื้นที่ต่างๆในประเทศไทย พบว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กระบี่ และระนอง ไม่พบกระจูดใหญ่ แต่พบว่ามีกระจูดหนุ่บ้างในแถบอำเภอสามร้อยยอด ส่วนในพื้นที่จังหวัดชุมพร พบมีกระจูดใหญ่ในพื้นที่ ตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ซึ่งพื้นที่บางส่วนถูกปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นการปลูกปาล์มน้ำมัน เช่นเดียวกับจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบในตำบลคันธุลี อำเภอท่าชนะ ตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน และตำบลท่าสะทอน อำเภอพุนพิน ซึ่งพื้นที่บางส่วนถูกปรับเปลี่ยนไปปลูกปาล์มน้ำมันเช่นกัน สำหรับพื้นที่จังหวัดพังงา พบ 4 แห่ง คือ ตำบลบางนายสี อำเภอตะกั่วป่า ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง ตำบลตำตั่ว อำเภอกะปง และตำบลบางไทร อำเภอตะกั่วป่า ส่วนจังหวัดภูเก็ต พบที่ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง นอกจากนี้ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พบบริเวณป่าพรุควนเคร็ง ในอำเภอเชียรใหญ่ ชะอวด

เฉลิมพระเกียรติ สำหรับจังหวัดพัทลุง พบในพื้นที่ตำบลนางตุง ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน ส่วนในพื้นที่จังหวัดสงขลาพบ 2 แห่ง ตำบลสะกอม อำเภอเทพา และตำบลควนลัง อำเภอหาดใหญ่ ส่วนในจังหวัดระยอง พบในตำบลชากพง อำเภอแกลง ส่วนในจังหวัดนราธิวาส พบในตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง และจากการเก็บตัวอย่างน้ำ พบว่าค่าความเป็นกรด-ด่าง มีค่าอยู่ระหว่าง 3.16-7.42 และน้ำไม่มีความเค็ม ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตพืช ส่วนดินมีค่าความเป็นกรด-ด่าง อยู่ระหว่าง 2.57-5.54 และพบปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร พังงา ภูเก็ต และระยอง ส่วนจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา และนราธิวาส มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงถึงสูงมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ของป่าพรุ และในทุกพื้นที่มีลักษณะพฤกษศาสตร์และนิเวศวิทยาของกระจุกไม่แตกต่างกัน

Abstract

Survey of Distribution diversity and utilization in Sedge (*Lepironia articulata*) species of Thailand. To study the suitable varieties for the production of *Lepironia articulata* in the transplanted condition as an alternative crop for local farmers and to increase the yield value. The study was conducted in the eastern and southern regions of Thailand. From the study and survey of the land in Thailand, Prachuap Khiri Khan, Krabi and Ranong are not found *Lepironia articulata*. In the area of Chumphon. There are large lobsters in Tambon Nabayang, Mueang district, Chumphon, where some areas have been converted to oil palm plantations. Same as Surat Thani. Found in Tambon Kanthalee , Tha Cha na District, Koh Phangan District And in Tambon Tha Sathon, Phunphin district, where some areas were modified to plant oil palm as well. There are 4 districts in Phang Nga province, Tambon Bang Naisri , Takuapa Distric., Tambon Nateay ,Thai Mueang District, Tambon Tamtoa, Kapong district, and Tambon Bang thrai. Takua Pa district,. In the area of Phuket Found at Tambon Mai Khao, Thalung district. In Nakhon Si Thammarat. Found in the peat swamp forest. In Chian Yai ,Chaudhon Chalermprakiat. For Phatthalung Province Found in the area of Phanang Tung Sub-district, Khao Khanun district,. In the Songkhla province, found two in Tambon Sakom, Amphoe Thepha and Khon Lang, Hat Yai district,. In Rayong found in Tambon Sakphong, Amphoe Klaeng, And In Narathiwat found in Tambon Khok Kian, Muang District. And from the collection of water samples. The pH value Values are between 3.16-7.42 and the water is no salty. No effect on plant growth and yield. The soil pH was between 2.57-5.54 and low organic matter was found in Surat Thani, Chumphon, Phang Nga, Phuket and Rayong provinces. Nakhon Si Thammarat, Songkhla and Narathiwat have high organic matter content. Because of the area of the swamp. In all areas, the botanical and ecological characteristics of *Lepironia articulata* were not different.

6. คำนำ

: พื้นที่ประเทศไทยอยู่ในเขตที่มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ได้รับน้ำฝนที่เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่านมหาสมุทรทั้งสองด้าน รวมทั้งได้รับอิทธิพลของพายุหมุนที่ก่อตัวในมหาสมุทรด้วยจึงมีความหลากหลายของระบบนิเวศน์ที่เกิดในสภาพภูมิประเทศต่างๆกัน ในพื้นที่ลุ่มต่ำหรือที่ซึ่งการระบายน้ำถูกขวางกั้นจึงเกิดเป็นแหล่งพื้นที่ชุ่มน้ำในหลายพื้นที่ ทั้งที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำแบบถาวร และพื้นที่ชุ่มน้ำแบบชั่วคราวที่มีน้ำท่วมขังตามฤดูกาล รวมถึงแหล่งน้ำที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแต่เกิดจากน้ำมีมนุษย์โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งแต่ละพื้นที่ก็มีความหลากหลายของพืชพรรณ ที่คนในพื้นที่ได้นำเอามาใช้การอุปโภคและบริโภค ในรูปแบบของภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นเวลานาน แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรที่พึ่งพาธรรมชาติ เป็นสังคมบริโภคนิยมที่มุ่งแสวงหากำไรระยะสั้น การทอดทิ้งทรัพยากรพืชและแหล่งพื้นที่ชุ่มน้ำจึงมีมากขึ้น ทั้งที่ทรัพยากรพืชและภูมิปัญญาดั้งเดิมสามารถนำมาพร้อมกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่พัฒนาเป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองการบริโภคแบบใหม่ หรือช่วยในการรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นและคงอยู่อย่างยั่งยืนได้ หรือเกิดการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิมไปสู่เชิงพาณิชย์ได้ แต่ที่ผ่านมายังขาดข้อมูลการศึกษาทั้งพื้นฐานและเชิงลึกที่จะนำไปสู่เป้าหมายในการนำทรัพยากรพืชชุ่มน้ำที่มีอยู่ไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพได้ และในปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำหลายพื้นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทำลาย พืชพรรณหลากหลายชนิดที่อยู่ตามบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำถูกละเลยไม่ได้รับความสนใจหรือไม่มีระบบการจัดการที่เหมาะสมแต่อย่างใด ทั้งที่บางชนิดก็เป็นพืชที่มีศักยภาพและสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี จึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาทั้งด้านวิชาการพื้นฐาน และการประยุกต์ใช้ประโยชน์อย่างเร่งด่วนต่อไป ซึ่งการกำหนดหรือการคัดเลือกเพื่อจัดการให้เป็นพืชที่มีศักยภาพการผลิตในพื้นที่นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาครอบคลุมทั้งด้านพันธุกรรม ลักษณะทางสัณฐาน ลักษณะทางกายวิภาค ข้อมูลทางพฤกษเคมี ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่องทางในการนำไปใช้ไปประโยชน์อย่างหลากหลาย และคุ้มค่า และมีการจัดการทางด้านเทคโนโลยีการผลิตอย่างเหมาะสม มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน มีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืชและสัตว์ในระบบนิเวศน์พื้นที่นั้นด้วย ดังนั้นการศึกษาถึงศักยภาพการผลิตและการใช้ประโยชน์จากพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำจึงเป็นงานวิจัยที่จะก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน และเกิดการอยู่ร่วมกับธรรมชาติในภูมิเวศน์นั้นได้อย่างกลมกลืน

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์ - ระบุอุปกรณ์ที่สำคัญ เช่น เครื่องมือ พันธุ์ สารเคมี ปุ๋ย ฯลฯ
- วิธีการ - ศึกษาสำรวจแหล่งกระจุด การกระจายพันธุ์/ชนิดของกระจุด และคุณสมบัติของกระจุดในประเทศไทย
- วิธีปฏิบัติการทดลอง
 - 1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อจะได้กำหนดแหล่งสำรวจกระจุดในประเทศไทย จากแผนที่ภูมิประเทศของจังหวัดที่ศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาแหล่งพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์กระจุด เพื่อกำหนดเป็นพื้นที่ศึกษา
 - 2) สำรวจและบันทึกพิกัด สภาพพื้นที่และลักษณะทางพฤกษศาสตร์ และสำรวจซ้ำทุกปี เป็นเวลา 3 ปี เพื่อทราบการเปลี่ยนแปลงแหล่งกระจุดในประเทศไทย

3) เก็บตัวอย่างดิน และน้ำ ตรวจสอบคุณภาพ

- เก็บตัวอย่างดินที่ต้นกระจุตขึ้นอยู่ เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อดิน นำวิเคราะห์ลักษณะทางเคมี ภายภาพ ความอุดมสมบูรณ์ของดินทั้งปริมาณอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารต่างๆ

- เก็บตัวอย่างน้ำที่บริเวณต้นกระจุตขึ้นอยู่โดยเก็บตัวอย่างบริเวณผิวน้ำ และบริเวณผิวดิน ด้วยกระบอกเก็บน้ำแบบ Kemmerer เพื่อวิเคราะห์ ลักษณะทางกายภาพและทางเคมี เช่น สี ความขุ่น การนำไฟฟ้า pH เป็นต้น

4) เก็บและรวบรวมต้นกระจุตมาปลูกในท่อซีเมนต์ แห่ลงละอย่างน้อย 2 ตัวอย่าง และบันทึกการเจริญเติบโต

การบันทึกข้อมูล

1) ข้อมูลสภาพพื้นที่ คือ ความหนาแน่นของต้น ความหลากหลายของชนิดพืชในพื้นที่

2) ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ คือ ลักษณะลำต้น เส้นผ่านศูนย์กลางและความสูงต้น ลักษณะดอก การแตกกอ เป็นต้น

- เวลาและสถานที่ - เริ่มต้น ตุลาคม 2558 สิ้นสุด กันยายน 2560

- สถานที่ทำการทดลอง - แหล่งพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย และสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7

8. ผลการทดลองและวิจารณ์ :

จากการศึกษาพบว่ากระจุต เป็นพันธุ์ไม้จำพวก กก (Sedge) มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Lepironia articulata* (Retz.) Domin จัดอยู่ในสกุล เลบปีโรเนีย (Genus Lepironia) และจัดอยู่ในกลุ่มพืชวงศ์กก (Cyperaceae) กระจุตชอบขึ้นในพื้นที่น้ำขังซึ่งเรียกว่าโพรหรือพรุ มีถิ่นกำเนิดจากทางเกาะมาดากัสการ์ มอริเชียส ลังกา สุมาตรา แหลมมาลายูและหมู่เกาะต่าง ๆ ในแหลมมาลายู อินโดจีนตอนริมฝั่งทะเลฮ่องกง บอร์เนียว ตลอดถึงออสเตรเลียริมฝั่งตะวันออก ในประเทศไทยพบในภาคตะวันออกเฉียงและภาคใต้ ในธรรมชาติมี 2 ชนิด คือ กระจุตใหญ่ และ กระจุตหนู ซึ่งเกษตรกรจะนำกระจุตใหญ่มาใช้ประโยชน์ และจากสำรวจกระจุตในพื้นที่ต่างๆ พบว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่พบกระจุตใหญ่ แต่พบว่ามีกระจุตหนูบ้างในแถบอำเภอสามร้อยยอด ส่วนในพื้นที่จังหวัดชุมพร พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นการปลูกปาล์มน้ำมัน แต่ก็พบมีกระจุตใหญ่ในพื้นที่ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร ซึ่งเป็นป่าพรุ หนองน้ำขนาดใหญ่จากการบันทึกข้อมูลลักษณะของต้นกระจุต พบว่า เมื่อต้นกระจุตอยู่ในระดับน้ำที่มีความลึกมากขึ้น ส่งผลให้ความสูงของต้นกระจุตมากขึ้นตามไปด้วยโดยสูงสุดคือ มากกว่า 45 เซนติเมตร (ดังตารางที่ 1) โดยมีความสูงเฉลี่ย 194.26 เซนติเมตร ความยาวรอบโคนต้น กลางต้น และใต้ฐานดอก ไม่มีความแตกต่างกัน จำนวนข้อต่อต้นเฉลี่ย 205.13 ข้อ/ต้น ส่วนความยาวใบประดับและขนาดของดอกไม่แตกต่างกันมาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจูดในพื้นที่ ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร

ระดับความลึก	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ	ความยาว	ขนาดดอก (มม.)	
		โคน	กลาง	ใต้ดอก			(ข้อ/ต้น)	ใบประดับ (ซม.)
(ซม.)	(ซม.)							
0-15	170.84	4.70	3.90	2.90	220.36	3.98	6.20	15.00
16-30	186.08	6.34	5.68	4.87	182.88	5.55	7.42	19.74
31-45	197.72	6.67	5.97	5.14	201.20	4.33	7.74	19.70
> 45	222.40	7.35	6.51	5.57	216.08	5.63	6.84	18.75
เฉลี่ย	194.26	6.26	5.52	4.62	205.13	4.87	7.05	18.30

สำหรับในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้สำรวจ พบทั้งกระจูดหนู และกระจูดใหญ่ บริเวณป่าพรุ ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี แต่บางส่วนก็มีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดังกล่าวด้วย จากการบันทึกข้อมูลลักษณะต้นกระจูดพบว่าเมื่อต้นกระจูดอยู่ในระดับน้ำที่มีความลึกมากขึ้น ส่งผลให้ความสูงของต้นกระจูดมากขึ้นตามไปด้วยโดยสูงสุดคือมากกว่า 45 เซนติเมตร (ดังตารางที่ 2) โดยมีความสูงเฉลี่ย 141.79 เซนติเมตร ความยาวรอบโคนต้น กลางต้น และใต้ฐานดอก ไม่มีความแตกต่างกัน จำนวนข้อต่อต้นเฉลี่ย 205.13 ข้อ/ต้น ส่วนความยาวใบประดับและขนาดของดอกไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจูดในพื้นที่ ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี

ระดับความลึก	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ	ความยาว	ขนาดดอก (มม.)	
		โคน	กลาง	ใต้ดอก			(ข้อ/ต้น)	ใบประดับ (ซม.)
(ซม.)	(ซ.ม)							
0-15	87.48	3.11	2.83	1.94	171.60	3.57	5.31	14.75
16-30	142.86	3.11	2.53	1.39	203.28	5.00	5.33	15.21
31-45	152.80	3.12	2.75	0.98	199.80	4.53	6.10	17.08
>45	184.03	3.29	2.62	1.06	234.60	4.26	6.54	17.40
เฉลี่ย	141.79	3.16	2.68	1.34	202.32	4.34	5.82	16.11

และจากการสำรวจในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่พบอีกแห่งหนึ่งก็คือ พื้นที่ ต.คันธุลี อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี จากการบันทึกข้อมูลลักษณะต้นกระจูดพบว่าเมื่อต้นกระจูดอยู่ในระดับน้ำที่มีความลึกมากขึ้น ส่งผลให้ความสูงของต้นกระจูดมากขึ้นตามไปด้วยโดยสูงสุดคือมากกว่า 45 เซนติเมตร (ดังตารางที่ 3) โดยมี

ความสูงเฉลี่ย 157.83 เซนติเมตร ความยาวรอบโคนต้น กลางต้น และใต้ฐานดอก ไม่มีความแตกต่างกัน จำนวน
 ข้อต่อต้นเฉลี่ย 197 ข้อ/ต้น ส่วนความยาวใบประดับและขนาดของดอกไม้แตกต่างกัน
 ตารางที่ 3 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจุตในพื้นที่ ต.คันธุลี อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี

ระดับความลึก	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ (ข้อ/ต้น)	ความยาว ใบประดับ (ซม.)	ขนาดดอก (มม.)	
		โคน	กลาง	ใต้ดอก			กว้าง	ยาว
(ซม.)	(ซม.)							
0-15	115.85	3.90	3.40	2.90	186.04	3.00	3.03	15.80
16-30	136.64	5.73	5.12	4.27	204.56	5.01	6.84	18.91
31-45	167.01	5.92	5.18	4.23	204.88	5.21	7.11	18.18
>45	211.83	5.78	5.00	4.21	192.60	4.80	6.94	19.70
เฉลี่ย	157.83	5.33	4.68	3.90	197.02	4.50	5.98	18.15

ซึ่งหลังจากเปรียบเทียบข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจุตแล้วจากที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันมากกับระยะความลึกประกอบกับในบางพื้นที่ที่ไปศึกษาสำรวจข้อมูลมีระดับความลึกของน้ำไม่แตกต่างกัน เพราะอาจช่วงระยะเวลาที่เป็นช่วงฤดูแล้งจึงได้รวบรวมข้อมูลเป็นระยะเดียวกันในแต่ละพื้นที่ และได้ดำเนินงานศึกษาข้อมูลแหล่งกระจุตในพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต และพังงา พบว่าในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตพบเป็นหนองน้ำมีต้นกระจุตใหญ่ แต่ไม่หนาแน่น ส่วนในจังหวัดพังงาพบเป็นบึงขนาดใหญ่ พบทั้งกระจุตหนูและกระจุตใหญ่ จะขึ้นอยู่บริเวณริมตลิ่งรอบๆ บึง ซึ่งจากการบันทึกข้อมูลลักษณะของต้นกระจุต พบว่ามีความสูงเฉลี่ย 168.04 ,172.79, 217.44, 195.60, 158.24 เซนติเมตร ตามลำดับ ความยาวรอบโคนต้น กลางต้น และใต้ฐานดอก ไม่มีความแตกต่างกัน จำนวนข้อต่อต้นเฉลี่ย 92.28, 101.72, 154.92, 173.44 และ146.04 ข้อ/ต้น ส่วนความยาวใบประดับและขนาดของดอกไม้แตกต่างกันมาก ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจุตในพื้นที่ จ.ภูเก็ต และจังหวัดพังงา

สถานที่เก็บตัวอย่าง	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ (ข้อ/ต้น)	ความยาว ใบประดับ (ซม.)	ขนาดดอก (มม.)	
		โคน	กลาง	ใต้ดอก			กว้าง	ยาว
ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	168.04	6.09	5.42	2.99	92.28	13.17	5.35	16.85
ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา	172.79	6.07	5.49	3.43	101.72	4.98	5.02	15.31
ต.บางไทร อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	217.44	5.75	5.09	3.20	154.92	4.08	5.72	14.83
ต.ตำตั่ว อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	195.60	4.49	3.96	2.73	173.44	3.79	5.73	15.28
ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	158.24	5.39	4.69	3.13	146.04	4.20	7.14	17.16

และได้ดำเนินการสำรวจในพื้นที่จังหวัดกระบี่ พบมีพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณปากน้ำกระบี่ตั้งอยู่ในพื้นที่ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และอำเภอเหนือคลอง ซึ่งเป็นประเภทลุ่มที่ราบชายฝั่งทะเลที่น้ำทะเลล้นขึ้นถึง นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำกระบี่ซึ่งมีความสำคัญ คือ บริเวณปากน้ำเป็นบริเวณที่ความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยป่าชายเลน เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์มากมาย สภาพพื้นที่เป็นป่าชายเลน และในพื้นที่ ต.เขาคราม อ.เมือง พบเป็นป่าพรุท่าปอมเป็นป่าที่มีแหล่งน้ำสวยงามหลายแห่ง มีต้นกำเนิดจากแอ่งน้ำช่องพระแก้ว ซึ่งเป็นน้ำจืดใสสะอาดจนมองเห็นพื้นน้ำและรากไม้ป่าหลุมพี ไหลเอื่อย มาบรรจบกับป่าโกงกางสู่ทะเลซึ่งเป็นน้ำเค็ม จึงได้ชื่อว่าคลองสองน้ำ มองดูเป็นสีเขียวมรกต เนื่องจากมีสารละลายหินปูนหรือแคลเซียมคาร์บอเนตและกำมะถันปนอยู่มาก เป็นพื้นที่ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งระบบนิเวศแบบป่าพรุน้ำจืด แบบพื้นที่ชุ่มน้ำ แบบป่าดิบ และแบบป่าชายเลน จึงเป็นที่อยู่อาศัยของทั้งปลาน้ำจืดและน้ำกร่อย บริเวณข้างเคียง พบว่ามีการปรับพื้นที่มาปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน ส่วนในพื้นที่ ต.ทรายขาว อ.คลองท่อม พบว่าพื้นที่บริเวณใกล้ป่าชายเลนมีกระเจตหนู แต่พื้นที่บางส่วนถูกปรับเปลี่ยนมาปลูกปาล์มน้ำมัน

ส่วนจากการสำรวจพื้นที่ในจังหวัดระนอง พบว่าบริเวณปากแม่น้ำ อ.กระบุรี ซึ่งเป็นป่าชายเลนที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ พบมีกระเจตหนูบริเวณริมแม่น้ำและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งบางส่วนปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพาราปาล์มน้ำมัน รวมทั้งสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

สำหรับข้อมูลแหล่งกระเจตในพื้นที่จังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี พบว่าในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จะเป็นป่าพรุน้ำจืดที่มีน้ำท่วมขังตลอดทั้งปี มีคลองเชื่อมต่อกับทะเลสาบสงขลา กว้างประมาณ 2 กิโลเมตร ส่วนที่เป็นป่าพรุเสม็ดมีเนื้อที่ประมาณ 429 ตารางกิโลเมตร หรือ 268,125 ไร่ (<http://wetland.onep.go.th/KuanKiSian01.html>) ต้นน้ำของทะเลน้อยมาจากเทือกเขาบรรทัด ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของทะเลน้อย น้ำไหลออกไปทางคลองนางเรียงและคลองยวนลงสู่ทะเลสาบสงขลา ทะเลน้อยมีพื้นที่ผิวน้ำและปริมาตรน้ำเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเล ประกอบด้วยป่าพรุป่าเสม็ด พื้นน้ำ ป่าดิบชื้น และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งสร้างรังไข่และเป็นแหล่งหาอาหารของนกและสัตว์ป่าประเภทอื่นๆ ซึ่งจากการสำรวจพบเป็นกระเจตใหญ่ ขึ้นอยู่หนาแน่น ส่วนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบเป็นป่าพรุควนเคร็ง ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในเขตอำเภอเชียรใหญ่ เฉลิมพระเกียรติอำเภอร่อนพิบูลย์ , อำเภอชะอวด, อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่ประมาณ 223,320 ไร่ พบต้นปรีอ เสม็ด และกระเจตขึ้นอยู่ทั่วไป ซึ่งกระเจตพบจะเป็นกระเจตใหญ่ ขึ้นอยู่หนาแน่นในบริเวณป่าพรุ และได้สำรวจในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการสำรวจในพื้นที่ตำบลลิปะน้อย อำเภอเกาะสมุย พบมีกระเจตหนู ขึ้นอยู่หนาแน่นบริเวณแหล่งน้ำซึ่งก่อนหน้านั้นเคยมีกระเจตใหญ่แต่หลังจากมีน้ำท่วมใหญ่ทำให้กระเจตใหญ่หมดไปด้วย แต่ในส่วนของตำบลเกาะพะงัน อำเภอเกาะพะงัน พบกระเจตใหญ่ แต่มีน้อยบริเวณป่าเสม็ดปากแม่น้ำ ซึ่งจากการบันทึกข้อมูลจากพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นของลักษณะของต้นกระเจต พบว่ามีความสูง ความยาวรอบโคนต้น กลางต้น ใต้ฐานดอก และจำนวนข้อ ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนความยาวใบประดับมีค่า 3.18,7.18,4.74, 3.21 และ 3.87 เซนติเมตร ตามลำดับ ขนาดดอกก็ไม่มี ความแตกต่างกัน ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจุตในพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช พัทลุง และ จ.สุราษฎร์ธานี

สถานที่เก็บตัวอย่าง	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ (ข้อ/ต้น)	ความยาว ใบประดับ (ซม.)	ขนาดดอก (มม.)	
	(ซม.)	โคน	กลาง	ใต้ดอก			กว้าง	ยาว
ต.เคิ่ง อ.ชะอวด จ.นครศรีฯ	171.96	5.25	4.65	2.04	198.53	3.18	6.44	13.73
ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช	179.17	5.48	4.54	3.26	197.84	7.18	5.77	15.36
ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	176.03	5.57	4.65	2.15	185.96	4.74	6.67	15.41
ต.ทะเลน้อย อ.เมือง จ.พัทลุง	163.56	4.28	3.32	1.33	163.04	3.21	4.49	13.57
ต.เกาะพะงัน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี	146.88	4.42	3.48	1.56	231.64	3.87	4.94	13.32

จากการสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดระยอง พบว่ามีต้นกระจุตในพื้นที่สวนพฤกษศาสตร์ระยอง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง ซึ่งดูแลพื้นที่ประมาณ 1,000 ไร่ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ศึกษา วิจัย และรวบรวมพรรณไม้ต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช โดยเฉพาะสภาพพื้นที่ ที่เป็นระบบนิเวศวิทยาพื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่ป่าเสม็ดทรายแก้ว มีส่วนเกี่ยวเนื่อง ให้ความรู้แก่ชุมชน ส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงเป็นแหล่งสันตนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ผู้เข้าเยี่ยมชม และยังพบอีกว่าบริเวณนี้มีพื้นที่เชื่อมต่อกัน โดยมีบึงสำนักใหญ่ (บึงจ่ารุง) อยู่ในพื้นที่ตำบลชากพง อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง เป็นบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ มีพื้นที่โดยรวม 3,870 ไร่ มีความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศและความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้ พันธุ์ปลาน้ำจืด และนกชนิดต่างๆ มีบัวสวยงาม มีต้นกระจุตที่ชาวบ้านนำไปใช้ทำผลิตภัณฑ์จักสานเป็นเครื่องใช้สอย เช่น ตะกร้า กระเป๋า เสื่อ รองเท้า หมวก ฯลฯ และยังเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้านในตำบลชากพงและใกล้เคียงมาช้านาน

นอกจากนี้ซึ่งจากการสำรวจและศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา พบว่ากระจุตใหญ่ ในบริเวณพื้นที่ตำบลควนลัง อำเภอกาหลง ซึ่งจากการบอกเล่าของชาวบ้านในพื้นที่เดิมต้นกระจุตอยู่ในพื้นที่บริเวณพรุกระจุตจำนวนมาก ชาวบ้านก็นำต้นกระจุตมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ แต่ปัจจุบันทางราชการได้ปรับปรุงพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ต้นกระจุตลดน้อยลงประกอบกับคนที่สานต่อการจักรสานกระจุตก็น้อยมาก แต่ชาวบ้านแก้ปัญหาโดยการนำกระจุตมาปลูกไว้ในนาบริเวณพื้นที่ใกล้บ้าน ซึ่งผลที่ได้รับก็เป็นที่น่าพอใจสำหรับการทำกระจุตเป็นอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ อีกหนึ่งแหล่งที่พบต้นกระจุตเป็นจำนวนมาก คือพรุจุต ในพื้นที่ตำบลสะกอม อำเภอกาหลง จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่กว่า 4,000 ไร่ มีต้นกระจุตจำนวนมาก แต่การนำไปใช้ประโยชน์น้อยมาก ซึ่งจากการบันทึกข้อมูลจากพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น 4 พื้นที่ พบว่ามีความสูง 131.84, 167.84, 189.12,

159.12 และ 144.44 เซนติเมตร ส่วนความยาวรอบต้น และจำนวนข้อ ความยาวใบประดับ และ ขนาดดอก ก็ไม่มีความแตกต่างกัน ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลเฉลี่ยลักษณะของต้นกระจูดในพื้นที่ จ.ระยอง สงขลา และ จ.นราธิวาส

สถานที่เก็บตัวอย่าง	ความสูง	รอบต้น (มม.)			จำนวนข้อ (ข้อ/ต้น)	ความยาว	ขนาดดอก (มม.)	
	(ซม.)	โคน	กลาง	ใต้ดอก		ใบประดับ (ซม.)	กว้าง	ยาว
ต. ชากพง อ.แก่ง จ.ระยอง	131.84	3.61	2.12	1.25	173.60	4.33	4.04	11.06
ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	167.84	6.17	4.80	2.24	172.80	4.03	7.10	17.90
ต.สะกอม อ.เทพา จ.สงขลา	159.12	5.08	4.00	2.03	203.24	3.41	5.48	14.22
ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส	144.44	4.92	3.78	2.4	160.52	5.56	7.7	19.19

จากการสำรวจข้อมูลของกระจูดจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศได้เก็บตัวอย่างต้นกระจูดและดอกเพื่อบันทึกข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ พบว่า จำนวนกลีบประดับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.94 จำนวนกาบประดับมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.23 จำนวนดอกย่อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 65.29 จำนวนดอกย่อยที่เป็นผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.06 ความกว้างของผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 มิลลิเมตร และ ความยาวของผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 มิลลิเมตร ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ของดอกกระจูดในพื้นที่ต่างๆ

สถานที่	จำนวน กลีบประดับ	จำนวน กาบประดับ	จำนวน ดอกย่อย	จำนวนผล	ความกว้าง ผล (มม.)	ความยาว ผล (มม.)
ต. ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี	6.40	49.70	41.00	31.10	2.37	3.75
ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร	12.90	95.60	74.80	76.80	2.66	3.48
ต. คันธรี อ.ท่าชนะ จ. สุราษฎร์ธานี	7.00	65.10	54.60	40.50	2.49	3.45
ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	10.50	70.40	66.70	47.10	2.54	4.02
ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา	11.20	70.30	65.10	53.70	2.84	3.74
ต.บางไทร อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	9.70	82.00	77.60	59.80	3.32	5.43
ต.ตำตั่ว อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	10.50	85.50	82.10	66.90	2.96	5.60

สถานที่	จำนวน กลีบประดับ	จำนวน กาบประดับ	จำนวน ดอกย่อย	จำนวนผล	ความกว้าง ผล (มม.)	ความยาว ผล (มม.)
ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	11.20	81.00	78.20	68.50	2.87	5.16
ต.เค็ริง อ.ชะอวด จ.นครศรีฯ	8.00	62.90	53.50	33.60	2.73	3.41
ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีฯ	8.30	75.60	54.30	45.10	2.60	3.41
ต.พนาตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	7.90	64.50	60.30	41.10	2.73	3.59
ต.ทะเลน้อย อ.เมือง จ.พัทลุง	8.70	65.90	54.70	46.10	2.68	3.18
ต.เกาะพะงัน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี	8.50	68.30	58.70	47.70	3.44	3.22
ต.ชากพง อ.แก่ง จ.ระยอง	10.70	57.50	52.20	41.70	2.50	4.27
ต.สะกอม อ.เทพา จ.สงขลา	8.50	76.00	66.70	54.30	1.85	3.95
ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	5.60	84.80	79.00	68.10	2.75	5.12
ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส	6.30	123.80	90.50	79.90	2.67	4.09
เฉลี่ย	8.94	75.23	65.29	53.06	2.71	4.05

จากการสำรวจข้อมูลของกระจุดจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศได้เก็บตัวอย่างน้ำเพื่อนำมาวิเคราะห์
คุณสมบัติทางเคมี พบว่าค่าความเป็นกรด-ด่าง มีค่าอยู่ระหว่าง 3.16-7.42 และน้ำไม่มีความเค็ม ไม่มีผลต่อการ
เจริญเติบโตและผลผลิตพืช

ตารางที่ 8 คุณสมบัติทางเคมีของน้ำ

รายละเอียดตัวอย่าง	กรด - ด่าง	การนำไฟฟ้า
		(ds / m)
ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร	4.730	0.270
ต.คันธุลี อ.ท่าขน จ.สุราษฎร์ธานี	7.420	0.210
ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี	4.540	0.630
ต.ไม้ขาว อ.กลาง จ.ภูเก็ต	5.880	0.101
ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	3.160	0.040

รายละเอียดตัวอย่าง	กรต - ต่าง	การนำไฟฟ้า
		(ds / m)
ต.บางไทร อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	5.950	0.037
ต.ตำตั่ว อ.กะปง จ.พังงา	5.930	0.016
ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช	3.50	0.663
ต.ทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	6.00	0.058
ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	5.71	0.098
ต.เคื่อง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช	5.97	0.082
ต.เกาะพะงัน อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี	6.41	0.104
ต. ชากพง อ.แก่ง จ.ระยอง	6.68	0.346
ต.สะกอม อ.เทพา จ.สงขลา	6.27	0.054
ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	6.63	0.075
ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส	4.41	0.039

จากการสำรวจข้อมูลของกระจุดจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศได้เก็บตัวอย่างดินเพื่อนำมาวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมี พบว่าดินมีความเป็นกรต-ต่าง อยู่ระหว่าง 2.57-5.54 ดินไม่มีความเค็ม ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช และพบปริมาณอินทรีย์วัตถุต่ำในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร พังงา ภูเก็ต และระยอง ส่วนจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา และนราธิวาส มีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงถึงสูงมาก ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่ำ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดชุมพร ภูเก็ต ระยอง ส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา และนราธิวาส มีปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ในดินปานกลางถึงสูง (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 คุณสมบัติทางเคมีของดิน

สถานที่	กรด - ต่าง	ความ ต้องการปูน (กก./ไร่)	การนำ ไฟฟ้า (ds/m)	อินทรีย์วัตถุ (%)	ฟอสฟอรัส (มก./กก)	โพแทสเซียม (มก./กก)	แคลเซียม (มก./กก)	แมกนีเซียม (มก./กก)	ชนิดดิน
ต.คันธุลี อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี	3.69	2120	0.095	33.99	6.2	49	166.5	82.5	ดินร่วนปนดินทราย
ต.ท่าสะท้อน อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี	2.57	1800	0.20	14.49	3.9	88	916	130	ดินทราย
ต.นาชะอัง อ.เมือง จ.ชุมพร	3.51	100	0.27	0.61	3.75	5	69.5	15	ดินทรายปนดินร่วน
ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	4.56	320	0.03	3.74	5.2	21	43	18	ดินร่วนเหนียวดินทราย
ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต	5.19	-	0.03	1.62	5.6	21	113	22	ดินทรายปนดินร่วน
ต.ตำตั่ว อ.กะปง จ.พังงา	4.75	560	0.03	3.59	1.9	80	126	23	ดินเหนียวปนทราย
ต.บางไทร อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	4.74	580	0.02	4.62	1.7	79	325	58	ดินร่วนปนเหนียว
ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	3.42	980	0.68	6.30	3.9	97	43	81	ดินร่วนเหนียวปนทราย
ต.ซากพง อ.แก่ง จ.ระยอง	3.57	990	0.11	3.36	2.78	16.15	51.73	11.8	ดินร่วนเหนียวปนทราย
อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี	4.60	1000	0.07	10.91	8.73	205.3	345.49	126.98	ดินเหนียว
ต.ทะเลน้อย อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	4.06	1670	0.44	47.01	7.52	67.67	520.37	272.34	ดินร่วนปนทราย
ต.พะนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง	5.06	990	0.04	4.24	14.04	61.97	737.18	285.71	ดินเหนียว
ต.แม่เจ้าอยู่หัว อ.เชียรใหญ่ จ.นครศรีฯ	4.14	1170	0.2	5.78	2.28	93.39	504.1	274.01	ดินเหนียว
ต.เค็ริง อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช	3.86	1650	0.36	31.99	6.19	47.4	363.17	70.51	ดินร่วนปนทราย
ต.สะกอม อ.เทพา จ.สงขลา	5.13	570	0.04	5.41	3.30	64.23	204.19	567.32	ดินร่วนปนดินเดี่ยว
ต.ควนลัง อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา	5.54	130	0.017	1.07	2.08	115	520.68	137.86	ดินเหนียว
ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส	5.13	570	0.038	5.41	3.30	64.23	207.09	58.86	ดินทราย

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ :

จากการศึกษา พบว่า กระจูดมี 2 ชนิด ได้แก่ กระจูดหนูและกระจูดใหญ่ ซึ่งจะพบในบริเวณป่าพรุ บึง หนองน้ำ ป่าชายเลน และแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากชนิดอื่นๆ คือ มีดอกเป็นดอกเดี่ยว ลำต้นกระจูดมีลักษณะทรงกระบอกกลม ภายในต้นกลวงมีผนังกันเป็นช่องๆ เมื่อผ่าดูจะเห็นเป็นข้อปล้อง และไม่มีใบมีเพียงใบประดับรับดอกใบเดี่ยว โดยมีพฤกษศาสตร์และนิเวศวิทยาของกระจูด ไม่แตกต่างกัน ในทุกพื้นที่

ภาพที่ 1 สภาพแวดล้อมที่สำรวจพบกระจูด (ก) กระจูดหนู (ข) กระจูดใหญ่

จากการสำรวจแหล่งกระจูดในพื้นที่ของประเทศไทย พบว่า ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต พัทลุง นครศรีธรรมราช สงขลา นราธิวาส ระยอง พบมีกระจูดใหญ่และยังมีความหนาแน่น ซึ่งสามารถนำกระจูดใหญ่ไปใช้ประโยชน์ โดยจะมีกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นบวกกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความต้องการของผู้บริโภคนำมาผลิตเป็นเครื่องจักรสารและผลิตภัณฑ์ต่างๆจากกระจูด ได้แก่ เสื่อ กระเป๋า หมวก ชุดรองจาน ชุดปูโต๊ะอาหาร เครื่องตกแต่งบ้าน เป็นต้น แต่ในพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระนอง และกระบี่ ไม่พบแหล่งกระจูดใหญ่ จะมีพบกระจูดหนูบางพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่สภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งของกระจูด ได้ถูกบุกรุกและทำลายไปเป็นจำนวนมาก เพื่อยึดครองที่ดินนำไปปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน

ข้อเสนอแนะ

1. ได้ข้อมูลแหล่งกระจูด ชนิดของกระจูด ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกระจูดจากและการนำไปใช้ประโยชน์ของต้นกระจูด ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย ซึ่งใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาคุณสมบัติของต้นกระจูดเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เชิงอุตสาหกรรมสำหรับศึกษาและทดสอบในแปลงนาต่อไป
2. เกษตรกรควรมีอนุรักษ์พื้นที่ที่มีกระจูดในธรรมชาติ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืนตลอดไป
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักและเห็นคุณค่ามากขึ้นและสามารถสืบทอดและนำไปต่อยอดต่อไปได้

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการจัดการและบูรณาการกันหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการผลิตต้นกระจูดที่มีคุณภาพ เพื่อให้สามารถทดแทนกระจูดจากธรรมชาติ หากกระจูดจากธรรมชาติมีน้อยลงและไม่เพียงพอกับการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ และสามารถพัฒนาต่อยอดในการผลิตต้นกระจูดให้มีประสิทธิภาพทั้งปริมาณ ผลผลิตที่มีคุณภาพมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สามารถพัฒนาให้เป็นพืชเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่สร้างรายได้หลักให้แก่เกษตรกร ชุมชน และประเทศอย่างยั่งยืน

11. คำขอบคุณ : คณะที่มิวิจัยขอขอบพระคุณ คุณสุรกิตติ ศรีกุล ผู้เชี่ยวชาญสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทดลองครั้งนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรที่ให้อุปกรณ์และความร่วมมือในการดำเนินงานให้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

12. เอกสารอ้างอิง

กองประมงน้ำจืด. กคลังกา. สืบค้นจาก <http://115.31.137.1/lmi-ne/career/archeeb1.htm>. 2 กรกฎาคม 2557.

กระจูด. สืบค้นจาก http://www.tungsong.com/NakhonSri/manufacture/bulrush_1.html. 30 มิถุนายน 2557.

ผลิตภัณฑ์ต่างๆ กระจูด:ผลิตภัณฑ์. สืบค้นจาก www.phatlung.com/product/kajud.php. 30 มิถุนายน 2557.

เสื่อกกบ้านแพง. สืบค้นจาก <http://www.sarakhamclick.com/sarakham/จังหวัดมหาสารคาม/เสื่อกกบ้านแพง>. 30 มิถุนายน 2557.

วิกิพีเดีย. 25537. กระจูด. สืบค้นจาก

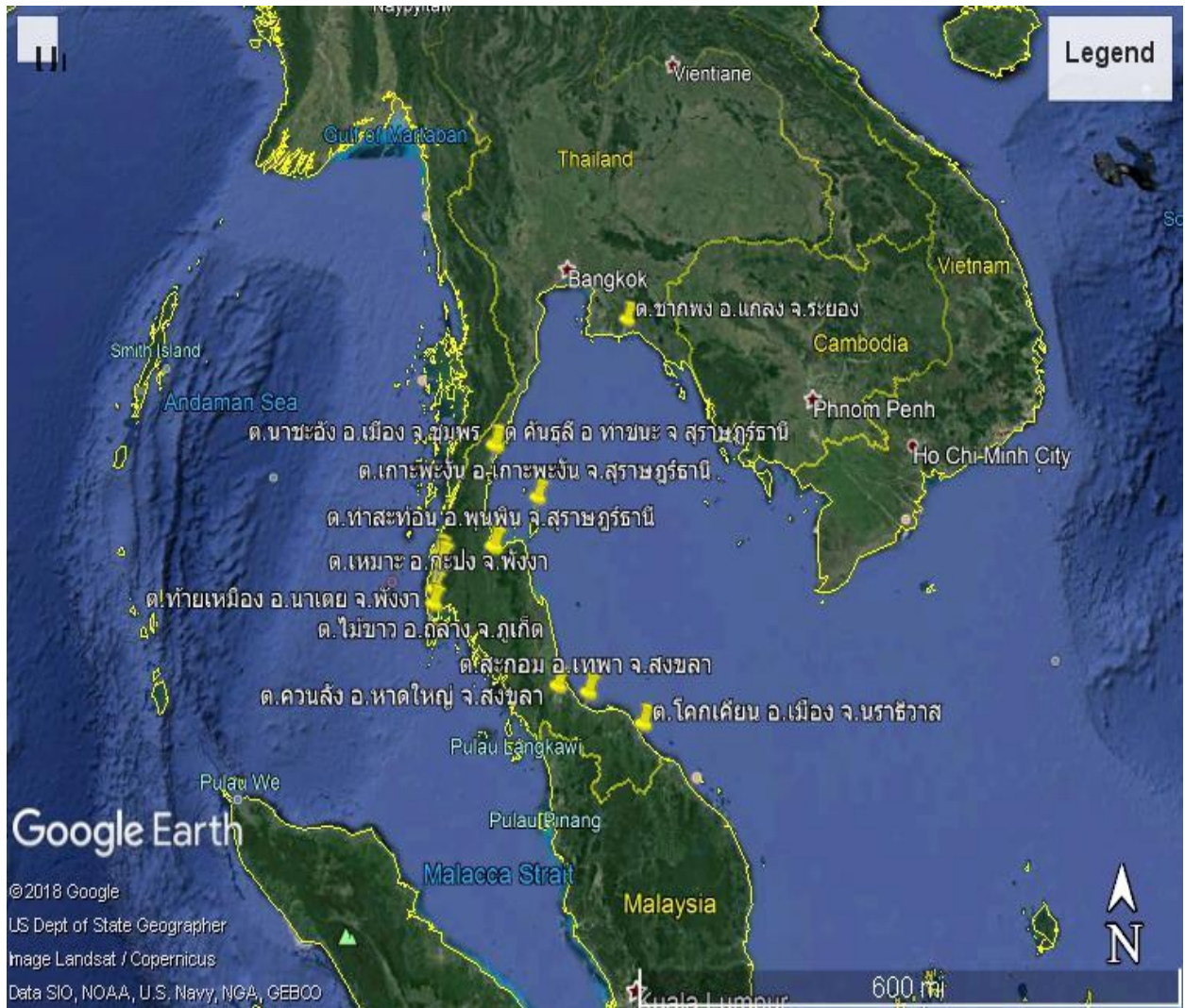
<http://.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E8%88%E0%B8%B9%E0%B8%94>. 2 กรกฎาคม 2557.

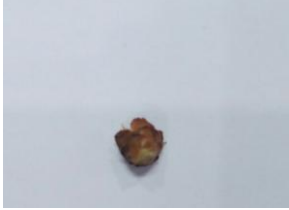

วันชนะ บุญชัย และกิตติพงษ์ เกิดสว่าง. 2548. การศึกษาทางพฤกษศาสตร์กกระจูด (*Lepironia articulate*) เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน. ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. องค์การสวนพฤกษศาสตร์.

Wilson, K. L. 1993. New South Wales Flora Online : *Lepironia*. Compiled and Edited by staff of The National Herbarium of New South Wales. สืบค้นจาก <http://plantnet.rbgsyd.nsw.gov.au/cgi-bin/NSWfl.pl?page=nswfl&lvl=gn&name=Lepironia>. 2 กรกฎาคม 2557.

13. ภาคผนวก :

แผนที่การศึกษาสำรวจแหล่งกระจัดในประเทศไทย

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของกระเจูด	ภาพ
<p>ดอก</p> <p>รูปทรงรีหรือรูปไข่ขอบขนานคล้ายทรงกระบอก สีเขียวถึงสีน้ำตาล กาแฟ หรือสีน้ำตาลออกม่วง</p>	
<p>ใบประดับ</p> <p>ใบประดับเป็นรูปคล้ายหอกปลายแหลม มีความยาว 3 – 13 ซม.</p>	
<p>กลีบประดับ</p> <p>มีรูปคล้ายกันถ้วย แข็งและมีกลีบซ้อนเป็นชั้นๆ</p>	
<p>กาบประดับ</p> <p>รูปไข่หรือรูปทรงกลมแกมไข่มีขนาด 3.2-6.7 x 3-6.2 มิลลิเมตร</p>	
<p>ดอกย่อย</p> <p>เป็นช่อดอก ด้านในมีลักษณะเป็นเส้นๆ ของเกสรแรกๆจะมีเกสรสีขาว และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล</p>	
<p>ผล</p> <p>เป็นรูปไข่หรือรูปไข่กลับถึงรูปไข่กลับทรงกว้าง ผลนูน 2 ด้าน ผลแข็งสี น้ำตาลผิวเรียบตึง เป็นแนวเส้นตามยาวไม่ขีด มักมีหนามละเอียดที่ส่วน ปลาย</p>	

ลำต้น

ลักษณะลำต้นกลม ด้านในกลวง เป็นข้อปล้อง มีเยื่ออ่อนคล้ายเยื่อไผ่
คั้นเป็นข้อๆสีเขียวอ่อน มีขนาดตั้งแต่เท่ากำปั้นไม้ขีดไฟ จนถึงเท่าแท่ง
ดินสอดำ สูงประมาณ1-2เมตร ลำต้นแข็งคล้ายทรงกระบอกลำต้นเรียบ

